

RECUNOAȘTEREA, EVALUAREA ÎNȚĂLĂ ȘI ULTERIOARĂ A CREAŢELOR COMERCIALE CONFORM IFRS

RECOGNITION, INITIAL AND SUBSEQUENT MEASUREMENT OF TRADE RECEIVABLES IN ACCORDANCE WITH IFRS

Autor: Marius LAVRIC

Academia de Studii Economice din Moldova

lavric.marius@ase.md

Coordonator științific: Natalia CURAGĂU,

Academia de Studii Economice din Moldova

ORCID: 0000-0002-1953-0330

curagau.natalia.zaharia@ase.md

Abstract: *This article analyses the accounting of trade receivables under IFRS, focusing on recognition, initial and subsequent measurement. According to IFRS 9 and IFRS 15, trade receivables are financial assets that must be recognized when the entity becomes a party to a contract. Initial measurement is based on the transaction price, while subsequent measurement is done at amortized cost or fair value. The article also discusses loss provisions and their impact on financial statements. Proper application of these standards ensures transparency and comparability, which are essential for financial information users.*

Keywords: *trade receivables; IFRS 9, amortized cost, recognition, evaluation, loss provision.*

JEL Classification: M41

Introducere

Contabilitatea creanțelor comerciale joacă un rol important în raportarea financiară și analiza indicatorilor economici ai companiei. Conform Standardului Internațional de Raportare Financiară 9 „Instrumente financiare” (în continuare IFRS 9) și Standardul Internațional de Raportare Financiară 15 „Venituri din contractele cu clienții” (în continuare IFRS 15), recunoașterea și evaluarea creanțelor trebuie să respecte principii clare privind momentul înregistrării, valoarea inițială și ajustările ulterioare. Aplicarea corectă a standardelor menționate asigură transparență și comparabilitate în situațiile financiare, fiind crucială condiție pentru investitori și alți utilizatori ai informațiilor financiare. Acest articol analizează principalele aspecte ale recunoașterii și evaluării creanțelor comerciale conform IFRS.

Conținutul de bază. Recunoaștere creanțelor comerciale conform IFRS. Conform punctului 2.4 din IFRS 9 „Instrumente financiare”, creanțele comerciale sunt active financiare, care reprezintă drepturi contractuale ale unei entități de a încasa active financiare, în general – numerar, pentru servicii prestate sau bunuri livrate către firma respectivă. Astfel, dacă o entitate se angajează la un contract de vânzare-cumpărare, sau alt tip de document care conferă dreptul de a încasa active financiare, această companie trebuie să recunoască o creanță în situațiile financiare, (punctul 3.1.1 din IFRS 9).

Un moment, care joacă un rol esențial, este data la care se înregistrează creanța, întrucât aceasta este generatoare de venit care trebuie de înregistrat în perioada de gestiune corectă. Pentru această afirmație, standardul IFRS 9 prevede o regulă generală că creanța se recunoaște la data efectivă la

care bunurile sau serviciile comandate au fost livrate sau, respectiv, prestate, conform punctului B3.1.2, litera (b), IFRS 9.

Evaluarea inițială a creanțelor comerciale conform IFRS. Conform punctului 5.1.3 din IFRS 9, la recunoașterea inițială, creanțele comerciale se evaluează la prețul tranzacției doar dacă nu conțin o componentă de finanțare semnificativă. Conform punctului 63 din IFRS 15, se consideră că creanțele conțin o componentă de finanțare semnificativă cu condiția că termenul de scadență este mai mare de 12 luni de la recunoașterea acestora.

Exemplul 1: Entitatea „Alfa” SRL a încheiat un contract prin care se obligă să vândă un tractor unui client pentru suma de 1,000,000 MDL, cu plata amânată pe parcurs de 13 luni. Bunul este livrat la 01 noiembrie 2025, riscurile și beneficiile sunt transferate cumpărătorului.

Reieșind din datele exercițiului, entitatea „Alfa” SRL recunoaște creanța comercială la data de 01 noiembrie 2025, indiferent dacă contractul de vânzare-cumpărare a fost semnat cu o altă dată. Referitor la valoarea creanței recunoscute, trebuie luată în considerare componenta de finanțare semnificativă, întrucât creanța va fi încasată mai târziu de 12 luni. Acest concept se referă la o dobândă pe care am fi putut-o obține dacă am fi oferit un credit sau un împrumut. El se calculează folosind rata dobânzii de referință pe piață.

Pentru exemplul dat, autorul presupune că rata dobânzii anuale este 12% pe piața de capital, la momentul livrării bunului. Prin urmare, autorul determină valoarea creanței fără dobânda implicită (componenta de finanțare), folosind următoarea formulă de calcul:

$$\text{Valoarea justă a creanței} = \frac{\text{Suma care va fi încasată}}{(1+r)^{\text{Perioada în ani}}} = \frac{1,000,000 \text{ MDL}}{(1+12\%)^{\frac{13 \text{ luni}}{12 \text{ luni}}}} = 884,465 \text{ MDL} \quad (1)$$

Ca rezultat a vânzării tractorului la 01 noiembrie anul 2025, entitatea „Alfa” SRL va înregistra o creanță în valoare de 884,465 MDL, iar dobânda în valoarea rămasă în sumă de 115,535 MDL se va reflecta la venituri financiare la momentul evaluării ulterioare sau la încasarea numerarului.

În cazul în care termenul de scadență al creanței ar fi fost mai mic de un an, entitatea ar fi recunoscut creanța la prețul tranzacției de 1,000,000 MDL.

Evaluarea ulterioară a creanțelor comerciale conform IFRS. În contextul standardelor internaționale de raportare financiară, evaluarea ulterioară se referă la momentul de întocmire a situațiile financiare, și anume cum activele și pasivele sunt supuse reevaluării și prezentate în setul de rapoarte anuale. Pentru creanțele comerciale se pot folosi trei metode de evaluare ulterioară:

- „La costul amortizat”;
- „La valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global”;
- „La valoarea justă prin profit sau pierdere”.

În cazurile generale, se utilizează prima metodă și cea mai simplă, întrucât un activ financiar trebuie evaluat la costul amortizat atunci când acesta este deținut doar pentru a genera fluxuri de numerar viitoare, conform punctului 4.1.2 din IFRS 9.

Pentru a aplica metoda de evaluare respectivă se conduce după formula de calcul:

$$\text{Costul amortizat} = \text{Valoarea inițială} + \text{Dobânda efectiv acumulată} - \text{Încasări} - \text{Pierderi din depreciere} \quad (2)$$

Astfel, costul amortizat presupune că valoarea creanței reprezintă valoarea de intrare a acesteia la care se adună suma dobânzii aferentă componentei de finanțare semnificativă și se scade încasările și pierderile din depreciere calculate aferente soldului acestei creanțe.

Conceptul de pierdere din depreciere poate fi abordat în diverse moduri. Cea mai simplă metodă pentru creanțele comerciale este bazată pe repartizarea pe categorii, conform următorului exemplu din Tabelul 1:

Tabelul 1. Calculul pierderii de credit așteptată în baza categoriei de întârziere a achitării creanțelor

Nr. crt.	Categoria de întârziere	Rata de bază	Valoarea creanțelor (MDL)	Suma provizionului (MDL)
A	1	2	3	4=2×3
1.	Până la scadență	0,5%	844,465 (conform datelor contabile)	42,233 (844,465 × 0,5%)
2.	Până la 30 de zile	5%		
3.	Între 30 și 60 de zile	20%		
4.	Mai mult de 60 de zile	60%		
	Total	×	844,465	42,233

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei bibliografice [2]

Conform metodei simplificate se creează o matrice care repartizează valoarea creanțelor pe categorii (categoria de întârziere, proveniența companiei, forma de organizare etc.) și se alege o rată de provizionare bazată pe date istorice. Matricea poate să fie formată în baza a două sau mai multe categorii, conform politicilor companiei.

Exemplul 2: Folosind datele din exemplul precedent, autorul stabilește cum se va reflecta creanța în situațiile financiare ale companiei „Alfa” SRL, la 31 decembrie 2024.

În primul rând, trebuie să se afle dobânda efectiv acumulată pentru a determina soldul creanței. Astfel, trebuie de decontat suma aferentă a două luni din total. Aceasta se calculează prin aplicarea unei cote de două treisprezecimi din dobânda totală de 115,535 MDL, astfel rezultând 17,775 MDL.

Ulterior se poate aplica formula de calcul a costului amortizat și determinăm că soldul creanței va fi egal cu 820,007 MDL (844,465 MDL + 17,775 MDL – 42,233 MDL).

Astfel, metodologia standardelor internaționale nu permite supraevaluarea creanțelor comerciale la data raportării, reflectând o imagine fidelă a situației financiare a entității.

Concluzie

Spre deosebire de SNC, recunoașterea și evaluarea creanțelor comerciale, conform IFRS se bazează pe concepte esențiale precum *costul amortizat*, *pierderea de credit așteptată* și *componenta de finanțare semnificativă*. Costul amortizat asigură evaluarea corectă a activelor financiare, iar pierderea de credit așteptată reflectă riscurile de neîncasare. Componenta de finanțare semnificativă se aplică atunci când termenul de scadență depășește 12 luni, ajustând valoarea creanței. Aceste concepte contribuie la o raportare financiară transparentă și corectă, protejând interesele investitorilor și altor părți interesate.

Bibliografie:

1. *Standardele Internaționale de Raportare Financiară* publicate pe site-ul oficial al Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova. Disponibil la: <https://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-2017-red-book>. Accesat pe 10 marie 2025;
2. AZHAR R. (2021), *IFRS 9: the two ways of calculating ECLs*, publicat pe site-ul companiei Pannell Kerr Forster. Disponibil la: <https://www.pkf-l.com/insights/ifrs-9-the-two-ways-of-calculating-ecls/>. Accesat pe 12 martie 2025;
3. MERCHANT S. (2022), *Measurement of trade receivables under IFRS 9*, Disponibil la: <https://www.cpdbox.com/question/measurement-of-trade-receivables-under-ifrs-9/>. Accesat pe 13 martie 2025.